

N:o 132.

Ank. till Riksd. kansli den 7 maj 1906, kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde hufvudtiteln gjorda framställning om anslag till en norrländsk nyodlingsfond.

(I. A.)

I den till Riksdagen den 13 sistlidne januari aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t i punkt 60:o) under nionde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen,

dels att, till inrättande af en fond för befrämjande af uppodling af jord i Norrland och Dalarne, benämnd *norrländska nyodlingsfonden* — från hvilken fond i mån af tillgång lån finge tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna låneunderstöd till mindre jordbrukare för uppodling af till åker lämplig mark — bevilja ett anslag af 300,000 kronor samt däraf å extra stat för år 1907 anvisa 100,000 kronor, äfvensom medgifva, att inflytande räntor å de från fonden utlämnade lån finge ingå till fonden för att tillsammans med fondens öfriga tillgångar användas för det med fonden afsedda ändamål;

dels ock att godkänna de allmänna villkor och bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande af lån ur ifrågavarande fond, som i statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för ofvannämnda dag föreslagits.

Departementschefen har i detta ärende till berörde statsrådsprotokoll anfört följande:

Norrlands-
kommittén.

»Den så kallade norrlandskommittén har i sitt förut omförmälda betänkande af den 27 oktober 1904 uti punkten 14 gjort framställning om inrättande af en särskild nyodlingsfond för befrämjande af uppodling af jord i Norrland och Dalarne. Efter erinran hurusom den nuvarande odlingslånefonden endast i mycket ringa grad kommit till användning inom Norrland och Dalarne, samt hurusom myrarnas torrläggning för odlingsändamål skulle blifva befrämjad genom inrättandet af den af kommittén föreslagna dikningsfonden för de fyra nordligaste norrländska länen, har kommittén vidare anfört: att, om utdikning af vattensjuka marker genom dikningsfonden väsentligen underlättades och möjlighet till odlingsföretag bereddes, vore samma fond däremot icke afsedd att befordra själfva nyodlingsarbetet; att detta slags arbete icke kräfde, att omfattande åtgärder vidtoges på en gång, såsom vid vattenafledningsföretag, hvilka till följd däraf väl för de flesta mindre jordbrukare framstode såsom omöjliga, därest de ej af staten genom direkt anslag väsentligen understöddes; att nyodlingen däremot kunde ske stycke för stycke och således icke erfordrade några större kapitalutlägg; att några direkta anslag därför icke syntes böra i detta fall ifrågasättas; att däremot det syntes vara lämpligt eller till och med nödigt, därest äfven denna del af odlingsarbetet skulle kunna komma till stånd, att bereda de mindre jordbrukarne tillfälle till erhållande af nyodlingslån på fördelaktiga villkor; att lånets hufvudsakliga uppgift i sådant fall blefve att gifva jordbrukaren existensmedel under den tid, han med afstående från uppsökandet af biförtjänster å skogsarbete och dylikt använde sin tid till att genom uppodling öka sitt jordbruk, så att detta bättre än förut kunde gifva honom bärning; att det vore klart, att härvid stor försiktighet borde iakttagas och sträng kontroll öfvas; att icke för stora lån borde beviljas och att det borde öfvervakas, att jordbrukaren genom verkligt odlingsarbete gjorde rätt för erhållet lån, så att detsamma ej användes till improduktiva ändamål; att formerna för låns erhållande borde blifva så enkla som möjligt, så att icke lånesökanden utsattes för en alltför invecklad och följaktligen afskräckande procedur; samt att på grund däraf det syntes vara lämpligast, att den direkta lånerörelsen stode under ledning af någon ortsmyndighet, såsom hushållningssällskapen eller landstingen, och att statens befatning med frågan skulle inskränka sig till att förse dessa myndigheter med de penningmedel, som erfordrades för rörelsens bedrivande, samt att bestämma hufvudgrunderna för utlåningen

till de enskilda jordbrukarna. På grund häraf har kommittén hemställt, att för befrämjande af uppodling af jord i Norrland och Dalarne måtte inrättas en nyodlingsfond, från hvilken fond i mån af tillgång lån skulle tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna låneunderstöd till mindre jordbrukare för uppodling af till åker lämplig mark, samt att fonden måtte bildas och användas enligt följande hufvudgrunder:

a) Under tre års tid beviljas till fonden ett årligt anslag af 100,000 kronor, och få inflytande räntor å de från fonden utlämnade lån återgå till fonden för att tillsammans med dennas öfriga tillgångar användas för det med fonden afsedda ändamålet.

b) Hushållningssällskap eller landsting, som önskar från ifrågasvarande fond erhålla lån för att däraf utlämna låneunderstöd för ofvannämnda ändamål, må därom före den 1 januari det år, då lånet är afsedt att erhållas, till landtbruksstyrelsen ingifva skriftlig framställning, innehållande jämväl uppgift å de odlingsföretag, för hvilka låneunderstöd blifvit hos hushållningssällskapet eller landstinget sökta, samt belopp och lånetid för hvarje särskildt låneunderstöd.

c) Landtbruksstyrelsen må efter pröfning af sålunda gjorda framställningar bevilja hushållningssällskap eller landsting lån från fonden.

d) Från fonden beviljadt lån skall återbetalas inom högst tio år med lika kapitalbelopp hvarje år jämte upplupen ränta. Finnes lånebelopp vara af hushållningssällskap eller landsting disponerad på annat sätt än förevarande bestämmelser tillåta, skall detsamma, på yrkande af landtbruksstyrelsen, af hushållningssällskapet eller landstinget omedelbart återbetalas.

e) För hushållningssällskap eller landsting beviljadt lån från fonden åtnjutes räntefrihet första året, under hvilket lånet innehafves, men därefter erlägges 3 procent årlig ränta å oguldet kapitalbelopp, dock med skyldighet för hushållningssällskap eller landsting att, därest förfallet kapitalbelopp icke inom föreskrifven tid inbetalas å det förfallna beloppet erlägga sex procent årlig ränta från förfallodagen, till dess full betalning sker. De, som af hushållningssällskap eller landsting erhållit låneunderstöd, skola åtnjuta enahanda räntefrihet, som nyss är stadgad, och må af dem icke fordras högre ränta än i detta moment bestämts.

f) Låneunderstöd, som af hushållningssällskap eller landsting meddelas, må utgöra högst 500 kronor och under inga förhållanden uppgå till mer än hälften af den uppskattade odlingskostnaden.

g) Vid beräkningen af denna kostnad upptages såväl själfva odlingsarbetet som den erforderliga dikningen, försåvidt ej statsbidrag erhållits till densamma.

h) Plan och kostnadsförslag för nyodlingen skall vara uppgjord af landtbruksingenjör, länsagronom eller annan person, som hushållningssällskap eller landsting därtill pröfvar kompetent, och skall denne äfven afgifva yttrande om markens lämplighet till åker med afseende på såväl dess beskaffenhet som läge.

i) Hushållningssällskap eller landsting äger bestämma de närmare villkoren för åtnjutande af dylikt låneunderstöd liksom ock tillse, att det med beviljad låneunderstöd afsedda ändamålet vinnes.

j) Fonden förvaltas af statskontoret, som äger att till vederbörande hushållningssällskap eller landsting utbetala beviljad lån mot hushållningsskapets eller landstingets förskrifning därå.

Af de underdåniga utlåtanden, Eders Kungl. Maj:t infordrat öfver norrlandskommitténs ifrågavarande framställning, inhämtas i ämnet hufvudsakligen följande.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kopparbergs län, som ansett förslaget vara beaktansvärdt, har dock hemställt huruvida icke lån från fonden lämpligast borde lämnas till de föreslagna jordbrukskommissionerna. Skulle något afsevärdt med åtgärden vinnas, syntes maximibeloppet, 500 kronor, böra väsentligen höjas och icke för många hämmande band i öfrigt läggas på lånerörelsen.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Gäfleborgs län har lämnat förslaget utan anmärkning.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västernorrlands län har ansett, att den föreslagna fonden uppenbarligen skulle blifva det norrländska jordbruket till stort gagn och därför förordat bifall till kommitténs ifrågavarande förslag, med anmälan därjämte att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande icke funnit anledning till erinran mot de villkor, kommittén föreslagit för fondens användande.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jämtlands län har förklarat sig anse, att förslaget skulle, om det genomfördes, bidraga till jordbrukets främjande, och att det därför vore förtjänt af omsorgsfullt beaktande.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens län har på det lifigaste förordat bifall till kommitténs förslag angående låneunderstöd för nyodling, enär sådan hjälp vore synnerligt ägnad att kraftigt bidraga till höjande af intresset för det norrländska jordbruket.

Möjligheten att erhålla lån ur den ifrågasatta nyodlingsfonden skulle vara af stort värde för de enskilda smärre jordbrukarna, som därigenom skulle blifva mindre beroende af den synnerligt tidsödande och ofta ovissa skörden å aflägsna utängar samt bättre än för närvarande komma i tillfälle att ägna hemägor och därinvid belägna odlingsbara marker det intensivare arbete, som för jordbrukets höjande vore af behovet påkalladt. Såsom det nu på många trakter åtminstone inom Västerbottens län tillginge, toges en högst betydlig tid i anspråk för skördandet af aflägsna utängsslätter och för hemforsling vintertiden därifrån af det till beskaffenheten föga värderika fodret. Inom fjällsocknarna, där utängarna vore än mera aflägsna belägna, skulle odlingslån, nedlagda å hemägorna, med öfvergifvande af utängsslattern, innebära ett uppsving af ofantlig betydelse för nybyggarna, och en af de väsentligaste tvistepunkterna mellan bofaste och nomader skulle kunna undanröjas genom att nybyggarna öfvergåfve utängarna, så att dessa kunde utan stridigheter afstås till renbetesmarker. Det kunde enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes åsikt måhända vid en sådan successiv öfvergång från arbete å utängsslätter till arbete vid hemjorden medgifvas nybyggarna minskning i återbetalningsskyldighet å erhållet odlingslån, i den mån uppodlingen af hemägor fortskrede och afkastningen af utängar frånträdde, hvilket vore en säkerligen mindre dyrbar åtgärd för att till nomadbefolkningen återvinna erforderliga renbetesmarker, än den eljest ifrågasatta att med statsmedel till nomadbefolkningens fromma inlösa vidsträckta nybyggesmarker. Då nybyggare skulle beredas erforderliga odlingslån, kunde dock till säkerhet för lån icke erhållas fastighetsinteckning, hvadan nödigt vore att på annat sätt, som kunde anses tillräckligt betryggande, ordna dylika lån. Till möjligheten af att, såsom ofvan ifrågaställts, någon del af lämnadt lån under vissa omständigheter kunde efterskänkas mot frånträdande af rätt till mark i fjällbygden, komme ock, syntes det, den omständigheten, att förlust å lån uppenbarligen understundom måste uppstå, därest icke utlämningen af odlingslån skulle begränsas till sådana mera sällsynta fall, där ingen som helst risk kunde anses föreligga eller under lånetiden uppkomma. Skulle emellertid, såsom förslaget afsäga, hushållningssällskap eller landsting vara låneförmedlare och stå hela risken, borde möjlighet för dessa institutioner att genom räntevinst eller på annat sätt bilda någon tillräcklig riskfond beräknas, enär det i motsatt fall måste befaras, att vid pröfning af låneansökningar mera afseende komme att fästas vid risken än vid den nytta, beviljande af lånet skulle bereda. Likaså syntes åtskilligt tala för att

något särskildt anslag lämnades vederbörande institution för att betäcka de kostnader, som spridandet af kännedomen om fondens tillvaro, ändamål och användning i glesa och vidsträckta bygder förorsakade, enär, enligt hvad erfarenheten vid egnahemslånen redan visat, spridandet af tryckta skrifter om saken och utseende af ombud i bygderna icke räckte till för att göra allmogen förtrogen med frågan.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län har såsom sin åsikt framhållit, att ett bifall till kommitténs ifrågavarande framställning helt visst skulle säkert och kraftigt leda till det mål, som åsyftats med kommitténs verksamhet. Ständigt återkommande förfrågningar gjordes af länets mindre jordbrukare, huruvida icke lån kunde erhållas för uppodling af goda odlingslägenheter, hvilka uppodlingar icke kunde utföras af de mindre jordbrukarne på grund af deras behof att bereda sig arbetsförtjänster för det dagliga livets nödtorft. De utgifter, som uppgörande af arbetsplaner för låns erhållande ur odlingslånefonden medförde, vållade, att nämnda jordbrukare icke kunde hänvisas till nämnda fond. I allmänhet syntes för utförande af ifrågavarande nyodlingar icke behöfva krävas upprättande af fullständig arbetsplan med ritningar, hvarför enklare former för erhållande af nyodlingslån borde stadgas. Det af kommittén föreslagna sättet, att landsting eller hushållningssällskap skulle förmedla lånerörelsen i dylika fall, syntes vara synnerligen lämpligt och medgäfvade en större frihet vid dessa låns utlämnande. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ville därför på det lifligaste tillstyrka, att Eders Kungl. Maj:t täcktes anskaffa en nyodlingsfond för Norrland och Dalarne, från hvilken lån skulle utlämnas på sätt och villkor, som af kommittén föreslagits.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landbruksstyrelsen hafva uti den 31 maj 1905 afgifvet gemensamt underdånigt utlåtande förklarat sig anse, att genom inrättande af den af kommittén föreslagna nyodlingsfonden för befrämjande af uppodling utaf jord i Norrland och Dalarne skulle kunna vinnas stora fördelar för det af Riksdagen uttalade önskemål, att den själfägande jordbrukande befolkningens ställning i Norrland och Dalarne skulle vidmakthållas och stärkas samt jordbrukets utveckling i nämnda landsdelar befrämjas. Enligt gällande bestämmelser för odlingslånefonden kunde lån från densamma beviljas endast till det belopp, hvartill enligt den fastställda arbetsplanen kostnaden för vattenafledningen och afdikningen beräknats komma att uppgå, med iakttagande att kostnaden för s. k. tegdikning eller täckdikning därvid ej finge inräknas. Med afseende å den olikhet i klimatiska äfvensom andra förhållanden, hvilken vore rådande mellan

det nordliga Sverige, å ena sidan, samt de mellersta och sydliga delarna af landet, å andra sidan, ansåge styrelserna det vara tydligt att, medan odlingslånefonden kunde vara tillfyllest och komma till användning inom de senare landsdelarna, den däremot inom Norrland och Dalarne icke kommit till någon nämnvärd användning. För att emellertid i högre grad än hittills framkalla odlingen inom det norra Sverige syntes lämpligt vara att, förutom det tillfälle till erhållande af anslag, som genom beviljandet af ett afdikningsanslag skulle beredas innehafvare af jord inom de fyra nordligaste länen, det äfven bereddades möjlighet för jordinnehafvare inom Dalarne och Norrland till lån från, förutom odlingslånefonden till vattenafledningen och afdikningen, äfven från andra medel till befrämjande af själfva odlingen och att för sådant ändamål en fond bildades, på sätt kommittén föreslagit, för att med landsting eller hushållningssällskap såsom låneförmedlare och omedelbara låntagare, i likhet med hvad fallet vore beträffande fonden för fiskerinäringens befrämjande, bereda möjlighet för jordinnehafvare inom ifrågavarande landsdelar att på billiga villkor erhålla lån för själfva uppodlingen af deras marker. Mot de föreslagna villkoren, hvilka i det närmaste öfverensstämde med dem, som enligt nådiga kungörelsen den 12 januari 1904 gällde för fonden för fiskerinäringens befrämjande, hade styrelserna icke något att erinra.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hafva väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen i underdånighet hemställt, det Eders Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition, att Riksdagen måtte dels, till inrättande af en fond för befrämjande af uppodling utaf jord i Norrland och Dalarne, benämnd norrländska odlingslånefonden — från hvilken fond i mån af tillgång lån finge tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna låneunderstöd till mindre jordbrukare för uppodling af till åker lämplig mark — anvisa ett anslag af 300,000 kronor, däraf å extra stat för år 1907 100,000 kronor, samt medgifva, att inflytande räntor å de från fonden utlämnade lån finge ingå till fonden för att tillsammans med fondens öfriga tillgångar användas för det med fonden afsedda ändamål; dels ock besluta att, i afseende å villkoren för erhållande och tillgodonjutande af omförmälda lån, skulle gälla de af norrlandskommittén i sådant afseende föreslagna bestämmelser.

Statskontoret har i underdånigt utlåtande den 1 augusti 1905 anfördt, att då behovet af särskilda åtgärder för vattenafledning och odling inom de norrländska länen och Dalarne blifvit af såväl kommittén som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen

till fullo ådagalagdt och statskontoret för sin del funne de för lån från nyodlingsfonden eller, såsom densamma i styrelsernas utlåtande benämndes, norrländska odlingslånefonden, föreslagna grunder, hvilka i allt väsentligt öfverensstämde med de genom nådiga kungörelsen den 12 januari 1904 för lån från fonden för fiskerinäringens befrämjande fastställda bestämmelser, vara lämpliga och ändamålsenliga, därvid statskontoret, som enligt förslaget skulle förvalta fonden och utbetala till hushållningssällskap eller landsting beviljade lån, förutsatte, att det skulle åligga landtbruksstyrelsen att meddela statskontoret under rättelse om beviljade lån, statskontoret funne sig böra tillstyrka, att, i öfverensstämmelse med hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen i fråga om en särskild för Norrland och Dalarne afsedd nyodlingslånefond föreslagit, nådig proposition i ämnet måtte till Riksdagen afåtas.

*Departements-
chefens yt-
rande.*

I likhet med norrlandskommittén och samtliga i detta ärende hörda myndigheter och i öfverensstämmelse med hvad jag förut anfört i fråga om inrättandet af ett särskildt norrländskt afdikningsanslag, finner jag det vara särdeles önskligt, att uppodlandet af jord till åker inom Norrland och Dalarne af staten befrämjas på ett kraftigare sätt, än hittills skett. Behovet af ett dylikt kraftigare ingripande visar sig, bland annat, däraf, att den nuvarande odlingslånefonden blott i ytterst ringa grad vunnit användning inom dessa landsdelar, hvarest likväl klimat och andra förhållanden måste anses göra statshjälp till odlingsföretag mer än eljest behöflig. Från sistnämnda fond erhålles lån endast till det belopp, som motsvarar den beräknade kostnaden för själfva vattenafledningen och afdikningen, hvarvid jämväl, till betryggande af såväl statens som inteckningshafvarnes rätt, föreskrifvits, att lånebeloppet ej må öfverstiga 70 procent af det genom vattenafledningen och afdikningen uppkommande, beräknade förbättringsvärdet. Sedan själfva torrläggningen utförts, återstå emellertid en mängd arbeten, innan jorden bragts i skick att kunna bära skördar, och härvid kommer främst själfva nyodlingsarbetet i beaktande. Kostnaderna för detta arbete äro ofta mycket afsevärda, och det torde kunna antagas, att många ifrågasatta företag gått om intet, enär man icke kunnat påräkna att äga medel jämväl till detta arbetes utförande. Det nu framställda förslaget innebär, att staten skulle i Norrland och Dalarne utlämna lån till bestridande jämväl af halfva odlingskostnaden. Då genom det afdikningsanslag, som jag förut i underdånighet tillstyrkt Eders Kungl. Maj:t att hos Riksdagen äska, anslag utan återbetalnings-

skyldighet skulle, hvad beträffar de fyra nordligaste länen i Norrland, kunna lämnas till bestridande af viss andel af kostnaderna för sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som hade till ändamål uppodling af mark till åker och äng, hvarjämte naturligtvis odlingslånefonden skulle, såsom hittills, kunna anlitas, samt genom den nu ifrågasatta nyodlingsfonden därjämte skulle beredas mindre jordbrukare lånebidrag till halfva kostnaden för markens uppodling till åker, synes detta sammanlagdt böra blifva en kraftig häfstång för nyodlingsföretag uti dessa landsändar. För Dalarne och Gäfleborgs län, hvarest jordbrukets möjligheter äro afsevärdt gynnsammare än i de nordligaste länen, skulle, såsom förut nämnts, anslag för torrläggningen af jord icke ifrågakomma annat än, såsom nu, i ändamål af frostländighetens minskande för närliggande bygd, och vid företag, som eljest afsåge jords uppodling, skulle alltså kunna beviljas dels lån ur odlingslånefonden för torrläggningen och dels lån ur nyodlingsfonden för odlingen. Dessa två län skulle sålunda intaga en mellanställning mellan de norr därom belägna länen, å ena sidan, och landets sydligare delar, å andra sidan, i hvilka sistnämnda län endast den nuvarande odlingslånefonden skulle kunna komma till användning vid rena odlingsföretag. Detta system synes mig vara grundadt på en riktig uppskattning af förhållandena. På grund häraf och med hänsyn till hvad i öfrigt i ämnet anförts får jag därför tillstyrka, att för Norrland och Dalarne måtte inrättas en särskild fond, benämnd »norrländska nyodlingsfonden». Denna benämning synes vara att föredraga, enär den tydligt skiljer sig från namnet på den nuvarande »odlingslånefonden».

Det föreslagna sättet för lånens utdelande medelst landsting eller hushållningssällskap såsom lånförmedlare och omedelbara låntagare finner jag vara särdeles ändamålsenligt och detsamma har sedan många år med framgång tillämpats i fråga om lån från fonden till fiskerinäringens understöd samt vunnit användning jämväl beträffande lån från egnahemslånefonden.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens län har ifrågasatt, att lånförmedlarne skulle beredas någon räntevinst till mötande af eventuella förluster samt något anslag till vissa förvaltningskostnader. I fråga om egnahemslånerörelsen är visserligen för dessa ändamål ett statsbidrag af $\frac{1}{2}$ % å oguldna kapitalskulden tillförsäkradt lånförmedlarne. Vid lånerörelsen ur fiskerifonden förekommer däremot icke dylikt bidrag. Hvad den nu ifrågasatta lånförmedlingen ur den norrländska nyodlingsfonden angår, kan jag icke finna dylik ersättning,

vare sig i form af räntevinst eller såsom direkt bidrag, vara erforderlig eller lämplig. Det med nyodlingsfonden afsedda ändamål sammanhänger så nära med de uppgifter, hvilka hushållningssällskapen hafva till syfte att befrämja, att jag icke kan finna det oberättigadt att förutsätta, att sällskapen skola vara villiga att för ändamålet vidkännas vissa kostnader och måhända äfven någon risk, ehuru väl denna icke torde blifva särdeles betydande. Enahanda betraktelsesätt kan i allt väsentligt tillämpas jämväl i fråga om landstingen. Denna lånerörelse skulle också ske i mindre omfattning och under enklare former än egnahemslånerörelsen.

Lånens maximibelopp finner jag böra begränsas till 500 kronor, såsom kommittén föreslagit. Detta belopp torde, åtminstone tillsvidare, vara fullt tillräckligt, då lånen ju äro afsedda att tillkomma endast mindre jordbrukare, hvilka väl sällan hafva medel att på en gång företaga särdeles stora odlingsarbeten.

Någon »tyst förmånsrätt» komme naturligtvis icke att äga rum för dessa nyodningslån, hvilka icke skulle antecknas i jordeboken.

Mot de föreslagna villkoren för lånen med af statskontoret gjordt tillägg har jag icke funnit anledning till annan erinran, än att det äfven synes böra, i likhet med hvad som gäller för fiskerifonden, stadgas, att statskontoret skall hafva att, därest stadgad kapital- eller räntebetalning icke i rätt tid fullgöres, därom göra anmälan hos Eders Kungl. Maj:t, som då torde vilja bestämma, huruvida oguldet lånebelopp jämte ränta skall före den fastställda amorteringstidens slut återbetalas.

En synnerligen viktig sak är, att vederbörande lånförmedlare, som skola äga bestämma om lånens utdelning och fastställa de närmare villkoren för lånens åtnjutande, omsorgsfullt tillse, att lånen blifva ändamålsenligt använda, samt att den till odling afsedda marken är därtill lämplig i afseende å såväl beskaffenhet som läge. Det kan eljest lätt hända, att resultatet blir en visserligen ökad, men också föga bördig eller på ett olämpligt sätt spridd åkerareal, samt att den ökade arealen blir dåligt skött och gifver otillfredsställande afkastning till lön för dyr arbetskostnad, då det i stället kanske hade varit fördelaktigare att nedlägga arbete på ett intensivare bruk af den redan odlade jorden.

Hvad Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens län anfört i fråga om eventuellt efterskänkande af någon del af lånen, därest efter verkställd odling vid hemägorna utängar afstodes till renbetesland, sammanhänger med frågan om beredande af bättre existensvillkor

för lappbefolkningen, hvilken fråga ännu är under utredning. Jag anser därför tiden icke nu vara inne att vidare yttra mig angående detta förslag.

I fråga om erhållande och tillgodonjutande af lån ur sagda fond anser jag alltså, att följande allmänna villkor och bestämmelser böra blifva gällande:

1:o) Hushållningssällskap eller landsting, som önskar från ifrågasvarande fond erhålla lån för att däraf utlämna låneunderstöd för ofvannämnda ändamål, må därom före den 1 januari det år, då lånet är afsedt att erhållas, till landtbruksstyrelsen ingifva skriftlig framställning, innehållande jämväl uppgift å de odlingsföretag, för hvilka låneunderstöd blifvit hos hushållningssällskapet eller landstinget sökta, samt belopp och lånetid för hvarje särskildt låneunderstöd.

2:o) Landtbruksstyrelsen må efter pröfning af sålunda gjorda framställningar bevilja hushållningssällskap eller landsting lån från fonden; åliggande det landtbruksstyrelsen attom bevilja de lån meddela uppgift till statskontoret.

3:o) Från fonden beviljad lån skall återbetalas inom högst tio år med lika kapitalbelopp hvarje år jämte upplupen ränta. Finnes lånebelopp vara af hushållningssällskap eller landsting disponerad på annat sätt än förevarande bestämmelser tillåta, skall detsamma, på yrkande af landtbruksstyrelsen, af hushållningssällskap eller landstinget omedelbart återbetalas.

4:o) För hushållningssällskap eller landsting beviljad lån från fonden åtnjutes räntefrihet första året, under hvilket lånet innehafves, men därefter erlägges 3 procent årlig ränta å oguldet kapitalbelopp, dock med skyldighet för hushållningssällskap eller landsting att, därest förfallet kapitalbelopp icke inom föreskrifven tid inbetalas, å det förfallna beloppet erlägga sex procent årlig ränta från förfalldagen, till dess inbetalning sker. De, som af hushållningssällskap eller landsting erhållit låneunderstöd, skola åtnjuta enahanda räntefrihet, som nyss är stadgad, och må af dem icke fordras högre ränta än i detta moment bestämts.

5:o) Låneunderstöd, som af hushållningssällskap eller landsting meddelas, må utgöra högst 500 kronor och under inga förhållanden uppgå till mer än hälften af den uppskattade odlingskostnaden.

6:o) Vid beräkningen af denna kostnad upptagas såväl själfva odlingsarbetet som den erforderliga dikningen, för så vidt ej statsbidrag erhållits till densamma.

7:o) Plan och kostnadsförslag för nyodlingen skola vara uppgjorda af landtbruksingenjör, länsagronom eller annan person, som hushållningssällskap eller landsting därtill pröfvar kompetent, och skall denne äfven afgifva yttrande om markens lämplighet till åker med afseende på såväl dess beskaffenhet som läge.

8:o) Hushållningssällskap eller landsting äger bestämma de närmare villkoren för åtnjutande af dylikt låneunderstöd liksom ock tillse, att det med beviljad låneunderstöd afsedda ändamål vinnes.

9:o) Fonden förvaltas af statskontoret, som äger att till vederbörande hushållningssällskap eller landsting utbetala beviljad lån mot hushållningssällskapets eller landstingets förskrifning därå.

10:o) Statskontoret har att, därest stadgad kapital- eller räntebetalning icke i rätt tid fullgöres, därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t, som då vill bestämma, huruvida oguldet lånebelopp jämte ränta skall före den fastställda amorteringstidens slut återbetalas.»

*Utskottets
yttrande.*

Emot Kungl. Maj:ts förslag om inrättande af en fond under namn af norrländska nyodlingsfonden för befrämjande af uppodling af jord i Norrland och Dalarne har utskottet icke haft något att erinra, och hafva ej heller de af Kungl. Maj:t föreslagna villkor för erhållande och tillgodonjutande af lån ur denna fond gifvit anledning till anmärkning från utskottets sida. I ett afseende skiljer sig dock utskottet från den af Kungl. Maj:t i detta ärende omfattade mening, nämligen i fråga om sättet för beredande af medel till fondens bildande, i det att utskottet icke anser dessa medel böra å extra stat å nionde hufvudtiteln beviljas utan håller före, att de böra anvisas att utgå från Riksgäldskontoret. Då här är fråga om beredande af tillgångar till utlåning, synas skattemedel icke lämpligen böra för ändamålet tagas i anspråk, utan hellre utvägen att tillgodose behovet genom upplåning anlitas, på sätt ägt rum exempelvis vid bildande år 1902 af lånefonden för torfindustriens understödjande. Också anser utskottet, att den af Riksdagen beslutade form för sistnämnda fonds utgående från riksgäldskontoret bör i tillämpliga delar iakttagas i afseende å den nu ifrågavarande, dock att inflytande räntor icke skola inlevereras till riksgäldskontoret utan på sätt Kungl. Maj:t föreslagit ingå till fonden.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen beslutar,

A. att en särskild fond å 300,000 kronor skall inrättas för befrämjande af uppodling af jord i Norrland och Dalarna, från hvilken fond i mån af tillgång lån må tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna låneunderstöd till mindre jordbrukare för uppodling af till åker lämplig mark;

B. att inflytande räntor å de från fonden utlämnade lån må ingå till fonden för att tillsammans med fondens öfriga tillgångar användas för det med fonden afsedda ändamål;

C. att fonden skall af statskontoret förvaltas;

D. att bemyndiga riksgäldskontoret att för ändamålet under år 1907 i mån af behof tillhandahålla statskontoret ett belopp af högst 100,000 kronor;

E. att i fråga om erhållande och tillgodonjutande af lån ur fonden skola gälla följande allmänna villkor och bestämmelser:

1:o) Hushållningssällskap eller landsting, som önskar från ifrågavarande fond erhålla lån för att däraf utlämna låneunderstöd för ofvannämnda ändamål, må därom före den 1 januari det år, då lånet är afsedt att erhållas, till landtbruksstyrelsen ingifva skriftlig framställning, innehållande jämväl uppgift å de odlingsföretag, för hvilka låneunderstöd blifvit hos hushållningssällskapet eller landstinget sökta, samt belopp och lånetid för hvarje särskildt låneunderstöd.

2:o) Landtbruksstyrelsen må efter pröfning af sålunda gjorda framställningar bevilja hushållningssällskap eller landsting lån från fonden; åliggande det landtbruksstyrelsen att om beviljade lån meddela uppgift till statskontoret.

3:o) Från fonden beviljad lån skall återbetalas inom högst tio år med lika kapitalbelopp hvarje år jämte upplupen ränta. Finnes lånebelopp vara af hushållningssällskap eller landsting disponerat på annat sätt än förevarande bestämmelser tillåta, skall det samma, på yrkande af landtbruksstyrelsen, af hus-

hållningssällskapet eller landstinget omedelbart återbetalas.

4:o) För hushållningssällskap eller landsting beviljadt lån från fonden åtnjutes räntefrihet första året, under hvilket lånet innehafves, men därefter erlägges 3 procent årlig ränta å oguldet kapitalbelopp, dock med skyldighet för hushållningssällskap eller landsting att, därest förfallet kapitalbelopp icke inom föreskrifven tid inbetalas, å det förfallna beloppet erlägga sex procent årlig ränta från förfallodagen, till dess inbetalning sker. De, som af hushållningssällskap eller landsting erhållit låneunderstöd, skola åtnjuta enahanda räntefrihet, som nyss är stadgad, och må af dem icke fordras högre ränta än i detta moment bestämts.

5:o) Låneunderstöd, som af hushållningssällskap eller landsting meddelas, må utgöra högst 500 kronor och under inga förhållanden uppgå till mer än hälften af den uppskattade odlingskostnaden.

6:o) Vid beräkningen af denna kostnad upptagas såväl själfva odlingsarbetet som den erforderliga dikningen, för så vidt ej statsbidrag erhållits till densamma.

7:o) Plan och kostnadsförslag för nyodlingen skola vara uppgjorda af landtbruksingenjör, länsagronom eller annan person, som hushållningssällskap eller landsting därtill pröfvar kompetent, och skall denne äfven afgifva yttrande om markens lämplighet till åker med afseende på såväl dess beskaffenhet som läge.

8:o) Hushållningssällskap eller landsting äger bestämma de närmare villkoren för åtnjutande af dylikt låneunderstöd liksom ock tillse, att det med beviljadt låneunderstöd afsedda ändamål vinnes.

9:o) Statskontoret äger att till vederbörande hushållningssällskap eller landsting utbetala beviljadt lån mot hushållningssällskapets eller landstingets förskrifning därå.

10:o) Statskontoret har att, därest stadgad kapital- eller räntebetalning icke i rätt tid fullgöres, därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t, som då vill bestämma, huruvida oguldet lånebelopp jämte ränta skall före den fastställda amorteringstidens slut återbetalas.

Stockholm den 7 maj 1906.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.
